

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 77 • ΕΥΡΩ 1,25
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008

με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ

Προσαρμογή της διαχείρισης
των δασών στις κλιματικές αλλαγές

Οδηγία 2007/60/ΕΚ για
την αξιολόγηση και διαχείριση
των κινδύνων πλημμύρων

Διακυβερνητική πλατφόρμα
για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-ΠΓΔΜ

Τεχνική συνάντηση για
την προώθηση ολοκληρωμένης διαχείρισης διασυνοριακών υδάτων

Νέες εκδόσεις:

- Δράση για τον πολιτισμό σε υγροτόπους της Μεσογείου
- Η κατάσταση του Κόσμου το 2008

Σε αυτό το τεύχος

Στο πλαίσιο του Προγράμματος INTERREG III/A PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, το ΕΚΒΥ διοργάνωσε, στις εγκαταστάσεις του, διήμερη τεχνική συνάντηση με τίτλο «Προώθηση ολοκληρωμένης διαχείρισης διασυνοριακών υδάτων σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ» (σελ. 3).

Σεμινάριο για την προαγωγή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-ΠΓΔΜ, καθώς και η παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού «*Περιβάλλον χωρίς σύνορα*», πραγματοποιήθηκε 20-12 Οκτωβρίου 2008, στις εγκαταστάσεις του ΕΚΒΥ (σελ. 4-5).

Τα αποτελέσματα της συνάντησης για την προτεινόμενη, από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων, που πραγματοποιήθηκε στην Κουάλα Λουμπούρ, Μαλαισία, από 10 έως 12 Νοεμβρίου 2008, παρουσιάζονται στις σελ. 6-7.

Η διαχείριση των δασών αποτελεί έναν από τους κύριους τομείς που πρέπει να εφαρμοσθούν μέτρα προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή (σελ. 8-13).

Το βιβλίο του Θ. Παπαγιάννη με τίτλο «*Δράση για τον πολιτισμό σε υγροτόπους της Μεσογείου*» βασίζεται σε ανάλυση δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον πολιτισμό σε 21 υγροτόπους της Μεσογείου, υπό το πρίσμα της εργασίας της Σύμβασης Ραμσάρ σχετικά με τις πολιτιστικές αξίες των υγροτόπων (σελ. 13-15).

Το Ινστιτούτο Worldwatch, κυκλοφόρησε και φέτος την ετήσια έκθεσή του για την «*Κατάσταση του Κόσμου*», θέτοντας σε δημόσια συζήτηση τα μεγάλα και επείγοντα ζητήματα του Πλανήτη, υποστηρίζοντας ότι η ανθρωπότητα έχει ακόμη τον χρόνο να αλλάξει πορεία προς μια πράσινη οικονομία (σελ. 15).

Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ αφορά στη θέσπιση ενός πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, με σκοπό τη μείωση των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τις πλημμύρες (σελ. 16).

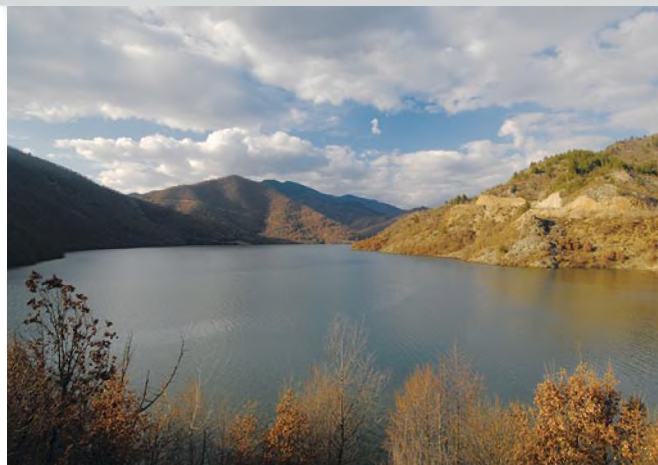
Τεχνική συνάντηση για την ολοκληρωμένη διαχείριση διασυνοριακών υδάτων

Στο πλαίσιο του Μέτρου «Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «INTERREG III/A PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ», το ΕΚΒΥ διοργάνωσε διήμερη τεχνική συνάντηση με τίτλο «Πρώθηση ολοκληρωμένης διαχείρισης διασυνοριακών υδάτων σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ». Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του οργανισμού, στις 16 και 17 Σεπτεμβρίου 2008.

Στη διάρκεια της συνάντησης αναπτύχθηκαν επιστημονικά θέματα της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ) και κυρίως αυτά που σχετίζονται με την εφαρμογή των δεσμεύσεων της Οδηγίας. Μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν, έμφαση δόθηκε σε αυτά που, από την Οδηγία, απαιτούν αμοιβαία ενημέρωση και διασυνοριακές δράσεις, και ειδικότερα, σε αυτά που αφορούν τη διαβαθμονόμηση, την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των επιφανειακών υδάτων σε επίπεδο λεκάνης απορροής.

Ομιλητές ήταν εκπρόσωποι της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Διεύθυνσης Υδάτων Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και ειδικοί επιστήμονες από το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών, το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας του ΕΘΙΑΓΕ, το Τμήμα Βιολογίας του ΑΠΘ και το ΕΚΒΥ. Από την πλευρά της Βουλγαρίας, ομιλητές ήταν εκπρόσωποι από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων και από τις Διευθύνσεις Υδάτων των Περιφερειών Blagoevgrad και Plovdiv.

Την τεχνική συνάντηση παρακολούθησαν αντιπρόσωποι από τις Διευθύνσεις Υδάτων των Περιφερειών, τους Φορείς Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης, εκπρόσωποι της επιστημονικής κοινότητας, καθώς και φοιτητές με ενδιαφέρον σε θέματα διαχείρισης υδάτων.

Ο ταμιευτήρας του Θησαυρού, φωτο. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχειρίδιο

Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις και εμπειρίες σχετικά με το θέμα και, ως εκ τούτου, να επωφεληθούν από τις γνώσεις της άλλης πλευράς, γεγονός που διευκολύνει την ανάπτυξη και άλλων αντίστοιχων κοινών πρωτοβουλιών. Μεταξύ άλλων, αναγνώρισαν ότι:

- η ανταλλαγή τεχνογνωσίας για την ανάληψη δράσεων, υπό το πνεύμα της εν λόγω Οδηγίας, αποτελεί μια πρόκληση, τόσο για την βουλγάρικη, όσο και για την ελληνική πλευρά,
- η διερεύνηση προσεγγίσεων, επιστημονικών εργαλείων και μεθόδων αξιολόγησης της οικολογικής κατάστασης και της παρακολούθησης των επιφανειακών υδάτων, είναι αναγκαία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο,
- άμεση ανάγκη αποτελεί η διερεύνηση της δυνατότητας χρήσης κοινών ή συγκρίσιμων μεθόδων, εκ των οποίων ορισμένα παραδείγματα παρουσιάστηκαν στην συνάντηση,
- το νερό δεν αποτελεί εμπορικό προϊόν, αλλά πολύτιμη κληρονομιά για το μέλλον και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, να προστατευθεί και να διασφαλισθεί.

Το ΕΚΒΥ, στο πλαίσιο του έργου, πρόκειται να εκδώσει τα πρακτικά της διήμερης τεχνικής συνάντησης, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

Δήμητρα Κεμιτζόγλου

φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Αμαλία Γιαννακάκη

φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Αμαλία Γιαννακάκη

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-ΠΓΔΜ

Στο πλαίσιο του έργου Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIIA/CARDS ΕΛΛΑΔΑ-ΠΓΔΜ, «*Διασυνοριακή συνεργασία και ανταλλαγή τεχνογνωσίας για τη χρήση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*», το οποίο υλοποιείται από το ΕΚΒΥ, διοργανώθηκε στις 20 και 21 Οκτωβρίου 2008, στις εγκαταστάσεις του, εκπαιδευτικό σεμινάριο με τίτλο «*Διασυνοριακή συνεργασία για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*».

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Διασυνοριακή
συνεργασία
για την
Περιβαλλοντική
Εκπαίδευση

ΕΚΒΥ, 20 - 21 Οκτωβρίου 2008

СЕМИНАР

Трансгранична
соработка
во Образование
за Животната
Средина

ΕΚΒΥ, 20 - 21 Οκτωβρίου 2008

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΠΟΤΟΠΩΝ
Груландрис Натурал Хисторс Музеум
Грек Βιοτοπεϊφетланд Центре

Εργο - Διασυνοριακή συνεργασία
και ανταλλαγή τεχνογνωσίας
για τη χρήση της εκπαιδευτικής
τεχνολογίας στην Περιβαλλοντική
Εκπαίδευση

Проектот ЧПогранична
соработка за размена на
познание во користните
на образовната технологија
во проучувањето на
животната средина

Σκοπός του σεμιναρίου ήταν η παρουσίαση του έργου, των δράσεων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του, καθώς και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας σχετικής με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στις δύο χώρες, αλλά και η παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού «*Περιβάλλον χωρίς σύνορα*», το οποίο παράχθηκε από το ΕΚΒΥ, με τη συνεργασία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στο πλαίσιο του ανωτέρω έργου. Απώτερος στόχος υπήρξε η ανταλλαγή απόψεων, αλλά και ο εποικοδομητικός διάλογος σε θέματα που αφορούν στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση,

στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, στην εκπαιδευτική τεχνολογία και στις εφαρμογές της στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, με ιδιαίτερη έμφαση στη διασυνοριακή συνεργασία.

Το εκπαιδευτικό σεμινάριο παρακολούθησαν Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στελέχη των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που δραστηριοποιούνται στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-ΠΓΔΜ, καθώς και εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων από τις δύο χώρες.

Τις εργασίες του σεμιναρίου άνοιξε η κ. Μαρία Κατσακιώρη (Υπεύθυνη έργου, ΕΚΒΥ), η οποία αφού παρουσίασε συνοπτικά το έργο, καταγράφοντας τις δράσεις, τους στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματά του, αναφέρθηκε στους σκοπούς, το περιεχόμενο και τη δομή του σεμιναρίου.

Ο κ. Vlatko Andonovski (Επικ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Σκοπίων) εκπροσωπώντας τους συμμετέχοντες από τη γειτονική χώρα, μίλησε για τη σπουδαιότητα της συνεργασίας των δύο χωρών στην ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, αλλά και τη σημασία υιοθέτησης πρωτοβουλιών για την προαγωγή της διακρατικής συνεργασίας.

Στη συνέχεια, η κ. Ευγενία Φλογαίτη (Καθηγήτρια, Εθνικό και

Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), στην παρουσίασή της με τίτλο: «*Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα. Η μετάβαση στην Εκπαίδευση για την Αειφορία*», σκιαγράφησε την πορεία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης διεθνώς και κατέδειξε τη νέα πορεία προς την Εκπαίδευση για την Αειφορία.

Η κ. Γεωργία Λιαράκου (Επικ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου) επικεντρώθηκε στον τρόπο με τον οποίο ασκείται η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, ενώ αντίστοιχα για τη γειτονική χώρα ο κ. Vlatko Andonovski, αναφέρθηκε εμπειριστικά στην εξέλιξη του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην ΠΓΔΜ.

Στην τελευταία παρουσίαση της πρώτης ημέρας του σεμιναρίου, με τίτλο: «*Εκπαιδύοντας τους εκπαιδευτές στην ΠΕ*», η κ. Katerina Rusevska (Επιστημονική συνεργάτιδα, Πανεπιστήμιο Σκοπίων) αναφέρθηκε στις μεθόδους και τις προσεγγίσεις στην εκπαίδευση των νέων επιστημόνων που θα ασχοληθούν με την ΠΕ στη γειτονική χώρα.

Η δεύτερη ημέρα του σεμιναρίου περιελάμβανε την ομιλία της κ. Ευγενίας Φλογαίτη, με τίτλο «*Τα εκπαιδευτικά υλικά ως βοήθημα για την ανάπτυξη της ΠΕ*» και την παρουσίαση εκπαιδευτικών υλικών που έχουν παραχθεί μέσα από διασυνοριακή συνεργασία. Ειδικότερα, η κ. Φανή Αραμπατζή, από την περιβαλλοντική οργάνωση ΚΑΛΛΙΣΤΩ, παρουσίασε το εκπαιδευτικό υλικό για τον λύκο και η κ. Χαρούλα Κρομμυάδου, από τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ, το εκπαιδευτικό υλικό και τις δράσεις της οργάνωσης στα Βαλκάνια.

Στη συνέχεια το σεμινάριο επικεντρώθηκε στην αναλυτική παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού «*Περιβάλλον χωρίς σύνορα*». Οι κ.κ. Ευγενία Φλογαίτη, Γεωργία Λιαράκου και Μαρία Κατσακιώρη, αναφέρθηκαν στη δομή και την οργάνωσή του, στο θεματικό περιεχόμενο, στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που ακολουθήθηκαν, αλλά και στις δυνατότητες χρήσεις και εφαρμογής του στις δύο χώρες, τόσο αυτοτελώς, όσο και εν μέρει. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη μοναδικότητα του εκπαιδευτικού υλικού ως προς το θεματικό του άξονα που αφορά και πραγματεύεται την έννοια της διασυνοριακότητας και της συνεργασίας μεταξύ δύο χωρών για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος.

Τέλος, ακολούθησε το βιωματικό εργαστήριο με τίτλο «*Εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και διασυνοριακή συνεργασία: ιδέες και προτάσεις*».

Το σεμινάριο ολοκληρώθηκε με γόνιμη συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικών με τη σπουδαιότητα της διασυνοριακής συνεργασίας για την προαγωγή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφορία, καθώς και για την περιβαλλοντική συνειδητοποίηση των νέων, αλλά και για την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων εκατέρωθεν των συνόρων.

Μαρία Κατσακιώρη

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Φ. Γρηγοριάδης

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Φ. Γρηγοριάδης

Διακυβερνητική πλατφόρμα για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων

Η συνάντηση για την προτεινόμενη από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (εφεξής UNEP) διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων (εφεξής IPBES) πραγματοποιήθηκε στην Κουάλα Λουμπόρ της Μαλαισίας, από 10 έως 12 Νοεμβρίου 2008.

Φωτ. Αρχείο ΕΚΕΥ/Βασιλική Χερσοπολίτου

Στη συνάντηση συμμετείχαν εκπρόσωποι 77 χωρών, καθώς και εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών, όπως του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), του Εκπαιδευτικού Επιστημονικού και Πολιτιστικού Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO), της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα (CBD), της Σύμβασης Ραμσάρ, της Σύμβασης για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών (CITES), του Διεθνούς Μηχανισμού Επιστημονικής Εμπειρογνωμοσύνης για τη Βιοποικιλότητα (IMoSEB), της Διεθνούς Ένωσης Προστασίας της Φύσης (IUCN) κ.ά.

Η προτεινόμενη διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων έχει ως σκοπό την ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ της επιστημονικής γνώσης και της λήψης αποφάσεων. Όλοι οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την ανάγκη ύπαρξης ενός αποδοτικού μηχανισμού, καθώς, όπως προκύπτει και από την Αξιολόγηση της Χιλιετίας, η βιοποικιλότητα στον Πλανήτη έχει υποστεί δραματική μείωση κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών και οι υπηρεσίες των οικοσυστημάτων έχουν υποβαθμιστεί σημαντικά, με εξαιρετικά αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία εξέλιξης των αναπτυσσόμενων χωρών. Ο στόχος του 2010, για τη δραστική μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας, μοιάζει πλέον ανέφικτος, καθώς, παρότι τα επιστημονικά δεδομένα θεωρούνται επαρκή, δεν λήφθηκαν οι κατάλληλες πολιτικές αποφάσεις σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Οι συμμετέχοντες εργάστηκαν για τρεις ημέρες πάνω σε κείμενα που ετοίμασε η Γραμματεία του UNEP (<http://www.ipbes.net/en/index.aspx>) και αφορούσαν σε θέματα, όπως ο

σκοπός, η δομή και η λειτουργία, το πρόγραμμα δράσεων του υπό ίδρυση μηχανισμού κ.ά. Επισημαίνεται ότι, ορισμένα από τα θέματα που περιλαμβάνονταν στην ημερησία διάταξη, όπως για παράδειγμα οι κανόνες και οι διαδικασίες που θα διέπουν τη λειτουργία της εν λόγω πλατφόρμας, η χρηματοδότηση και ο προϋπολογισμός για την πρώτη τετραετία, δεν συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια της συνάντησης, καθώς κρίθηκε από τους συμμετέχοντες πως η συζήτηση αναφορικά με την υπό ίδρυση πλατφόρμα βρίσκεται ακόμη σε πολύ πρόωρο στάδιο.

Κατά την πρώτη ημέρα, αποφασίσθηκε η συνάντηση να έχει τη μορφή ανταλλαγής απόψεων, να μη λάβει διαπραγματευτικό χαρακτήρα και οι συμμετέχοντες σε αυτό το πρώιμο στάδιο να συναντούνται σε ολομέλεια και όχι σε μικρότερες ομάδες εργασίας. Πρόεδρος της συνάντησης εξελέγη ο εκπρόσωπος της Μαλαισίας και αντιπρόεδροι οι εκπρόσωποι από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γκάνα, τη Ρουμανία και το Μεξικό.

Αναλυτικότερα, τα κύρια θέματα που απασχόλησαν τους συμμετέχοντες στη συνάντηση αφορούσαν στα ακόλουθα:

α) Σκοποί και λειτουργίες της διακυβερνητικής πλατφόρμας

Πολλοί από τους συμμετέχοντες, περιλαμβανομένων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξέφρασαν τη στήριξή τους στη δημιουργία ενός νέου μηχανισμού που θα προάγει την άμεση και ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ των ερευνητών που παράγουν επιστημονική γνώση και των αρμο-

δίων φορέων για τη λήψη των αποφάσεων σε πολιτικό επίπεδο. Ωστόσο, αρκετές χώρες, μεταξύ αυτών η Κίνα, η Βραζιλία, το Μεξικό και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, αμφισβήτησαν την αναγκαιότητα ίδρυσης ενός τέτοιου μηχανισμού, καθώς εκτιμάται πως υφιστάμενοι οργανισμοί και μηχανισμοί (όπως για παράδειγμα, η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα) έχουν ήδη αναλάβει δράση σε αυτόν τον τομέα και υπάρχει ο φόβος υποβάθμισης του ρόλου τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλες χώρες πρότειναν να ακολουθηθεί το παράδειγμα άλλων επιτυχημένων προσπαθειών, όπως ήταν το Διακυβερνητικό Πάνελ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), η Αξιολόγηση της Χιλιετίας και ο ΙΜοΣΕΒ, αναφορικά με τις αρχές λειτουργίας της υπό ίδρυση πλατφόρμας. Ωστόσο, η πλειονότητα συμφώνησε πως ο νέος μηχανισμός θα πρέπει να είναι ανοικτός και ανεξάρτητος, να περιλαμβάνει κρατικούς φορείς και άλλους εμπλεκόμενους σε θέματα βιοποικιλότητας, να συμπληρώνει, παρά να αναπαράγει, να μην υποβαθμίζει τη δράση υφιστάμενων μηχανισμών και τέλος, να είναι σχετικός με την πολιτική, αλλά όχι εντεταλμένος από αυτήν.

Αναφορικά με τους σκοπούς της διακυβερνητικής πλατφόρμας, ορισμένοι από τους συμμετέχοντες υποστήριξαν πως αυτοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη συλλογή και σύνθεση υφιστάμενων δεδομένων, καθώς και τον εντοπισμό και ανάλυση των κενών, αλλά όχι την παραγωγή γνώσης σε θέματα βιοποικιλότητας. Αναλυτικότερα, πρότειναν πως η δράση του θα πρέπει να εντοπίζεται στην παραγωγή αξιολογήσεων, με βάση υφιστάμενα δεδομένα, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο και, σε επόμενο στάδιο, στη μεταβίβαση της παραγόμενης πληροφορίας στους αρμόδιους φορείς με άμεσο και εύληπτο τρόπο. Συγκεκριμένα, προτάθηκε ο ρόλος της διακυβερνητικής πλατφόρμας να είναι αυτός του δικτύου των δικτύων.

Η πλειονότητα συμφώνησε πως η προτεινόμενη πλατφόρμα θα πρέπει να είναι πλήρως ανεξάρτητη, να υποστηρίζει, να συμπληρώνει τη δράση και να εξυπηρετεί τους σκοπούς όλων των Συμβάσεων των σχετικών με θέματα βιοποικιλότητας. Η Βραζιλία και η Κίνα, ωστόσο, διατύπωσαν την άποψη ότι η διακυβερνητική πλατφόρμα θα ήταν προτιμότερο να τεθεί υπό την κηδεμονία, είτε του Επικουρικού Σώματος Επιστημονικών, Τεχνικών και Τεχνολογικών Συμβουλών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, είτε της UNEP ή άλλων οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών. Οι λοιποί συμμετέχοντες, πάντως, θεώρησαν πως κάτι τέτοιο θα έθετε σε κίνδυνο την ανεξαρτησία της διακυβερνητικής πλατφόρμας και θα περιόριζε κατά μεγάλο μέρος το εύρος των δράσεών της.

Επιτακτική θεωρήθηκε, από τους περισσότερους εκπροσώπους, η ανάγκη να καθορισθεί το ταχύτερο δυνατόν το είδος και το επίπεδο των αποδεκτών των προϊόντων και υπηρεσιών που θα παράγει η διακυβερνητική πλατφόρμα, εφόσον τεθεί σε λειτουργία. Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και άλλοι

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Βασιλική Χρουστούλου

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Μαρία Κατσουώρη

συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη πως η ενδυνάμωση της επιχειρησιακής ικανότητας θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των σκοπών και των αρχών λειτουργίας της, δεδομένου ότι πολλές από τις αναπτυσσόμενες χώρες διαθέτουν πλούσια βιοποικιλότητα. Οι εκπρόσωποι του FAO, της UNESCO και της Δημοκρατίας της Κορέας προσφέρθηκαν να φιλοξενήσουν τη Γραμματεία της διακυβερνητικής πλατφόρμας.

β) Πρόγραμμα δράσεων και προϋπολογισμός

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεώρησε πως κάθε συζήτηση αναφορικά με το πρόγραμμα δράσεων και τον προϋπολογισμό για την πρώτη τετραετία λειτουργίας της διακυβερνητικής πλατφόρμας που παρουσίασε εκπρόσωπος του UNEP είναι πρόωρη, δεδομένων των σημαντικών ζητημάτων των σχετικών με τους σκοπούς και τις λειτουργίες του που παρέμειναν σε εκκρεμότητα. Σε γενικές γραμμές πάντως, ο προτεινόμενος προϋπολογισμός θεωρήθηκε πως κυμαίνεται σε λογικά επίπεδα. Εκπρόσωποι ορισμένων χωρών, μεταξύ των οποίων και η Γαλλία, μετέφεραν την προθυμία των κυβερνήσεών τους να παρέχουν οικονομική στήριξη ή άλλου είδους βοήθεια (υπηρεσίες ειδικών επιστημόνων).

γ) Δομή και λειτουργίες της Γραμματείας

Αναφορικά με το νομικό καθεστώς του προτεινόμενου μηχανισμού, η πλειονότητα των συμμετεχόντων συμφώνησε να έχει τη μορφή ενός διακυβερνητικού φορέα, διακριτού από τους υφιστάμενους διακυβερνητικούς οργανισμούς, αλλά θεσμικά συνδεδεμένου με έναν ή περισσότερους από τους υφιστάμενους διεθνείς οργανισμούς (UNEP, UNESCO, κ.ά.). Αρκετοί εκπρόσωποι χωρών εξέφρασαν την άποψη πως η διακυβερνητική πλατφόρμα θα πρέπει να αποτελεί έναν διακυβερνητικό φορέα που θα περιλαμβάνει ωστόσο και μη κυβερνητικούς οργανισμούς και ο οποίος δεν θα συνδέεται θεσμικά με υφιστάμενο οργανισμό. Η Κολομβία και η Βραζιλία υποστήριξαν πως θα πρέπει να είναι διακυβερνητικός φορέας, επικουρικός κάποιου υφιστάμενου διακυβερνητικού φορέα, αλλά όχι θεσμικά συνδεδεμένος σε κάποιον από αυτούς.

Ως προς τη μορφή που θα πρέπει να έχουν οι συναντήσεις

της προτεινόμενης διακυβερνητικής πλατφόρμας, υπήρξε γενική ομοφωνία: οι συμμετέχοντες συμφώνησαν πως θα μπορούσε να ακολουθηθεί η φόρμα του IPCC, η οποία προβλέπει ότι οι συναντήσεις θα είναι ολομελείς, ανοιχτές σε όλες τις χώρες που είναι μέλη των Ηνωμένων Εθνών και σε ειδικές υπηρεσίες (οργανισμούς, κ.ά.) σχετικές με το αντικείμενο. Ωστόσο, μόνο οι εκπρόσωποι των χωρών θα έχουν δικαίωμα ψήφου (μία ψήφος ανά χώρα).

Τέλος, αναφορικά με τη διοίκησή της, κάποιοι από τους συμμετέχοντες υποστήριξαν πως θα πρέπει να δημιουργηθεί μια διοικητική μονάδα που θα αποτελείται από τον Πρόεδρο και άλλα μέλη, και η οποία θα εκλέγεται κατά τις συναντήσεις της ολομέλειας. Επισημάνθηκε πως κατά τη διεξαγωγή των εκλογών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γεωγραφική αντιπροσώπευση.

δ) Κανόνες και διαδικασίες

Κάθε συζήτηση αναφορικά με το θέμα θεωρήθηκε πρόωρη.

Πριν από τη λήξη της συνάντησης, η Γαλλία, ως εκπρόσωπος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χαιρέτησε την πρωτοβουλία και δεσμεύτηκε για τη συμμετοχή της σε μελλοντικές συζητήσεις και διαπραγματεύσεις, με σκοπό την ίδρυση της διακυβερνητικής πλατφόρμας, μέσω μιας ανοιχτής και εποικοδομητικής διαδικασίας.

Περαιτέρω, συμφωνήθηκε πως ο Εκτελεστικός Διευθυντής του UNEP, κ. Achim Steiner, θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της συνάντησης στην 25η Σύνοδο του Κυβερνητικού Συμβουλίου (Governing Council/Global Ministerial Environment Forum) που θα πραγματοποιηθεί στο Ναϊρόμπι, Κένυα, στις 16-20 Φεβρουαρίου 2009. Η διεξαγωγή μιας δεύτερης διακυβερνητικής συνάντησης, επίσης συμβουλευτικού και όχι διαπραγματευτικού χαρακτήρα για τη συνέχιση των συζητήσεων αναφορικά με την ίδρυση ενός μηχανισμού που θα βοηθήσει στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ επιστήμης και πολιτικής, κρίθηκε απαραίτητη από όλους τους συμμετέχοντες.

Βασιλική Χρυσοπολίτου

Προσαρμογή της διαχείρισης των δασών στις κλιματικές αλλαγές

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής έχει κυρίως συνδεθεί με την προσπάθεια μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Έχει γίνει όμως σαφές ότι έως την επίτευξη του σκοπού αυτού, πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικές και τακτικές προσαρμογής στις προβλεπόμενες κλιματικές αλλαγές, ώστε να μετριασθούν κατά το δυνατό οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή. Σε ό,τι αφορά τα δάση, για τον λόγο αυτό προωθείται η προσαρμογή της διαχείρισής τους ώστε να αυξηθεί η ανθεκτικότητά τους στις διακυμάνσεις και τις μεταβολές των κλιματικών συνθηκών.

Ως προσαρμογή περιγράφονται τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος, όπως για παράδειγμα των αυξημένων βροχοπτώσεων, των υψηλότερων θερμοκρασιών, της λειψυδρίας ή των συχνότερων καταιγίδων, που ήδη παρατηρούνται ή που αναμένονται. Τα μέτρα προσαρμογής αποσκοπούν, τόσο στον περιορισμό, με οικονομικά αποδοτικό τρόπο, των κινδύνων και ζημιών που οφείλονται στις σημερινές και μελλοντικές επιβλαβείς συνέπειες, όσο και στην αξιοποίηση του ενδεχόμενου οφέλους. Θα ήταν δυνατόν, για παράδειγμα, να ληφθούν μέτρα για την αποτελεσματικότερη χρήση των λιγοστών υδάτινων πόρων, την προσαρμογή των υφιστάμενων προδιαγραφών κατασκευής κτηρίων, ώστε να είναι ανθεκτικά στις μελλοντικές κλιματικές συνθήκες και σε ακραία καιρικά φαινόμενα, την κατασκευή αντιπλημμυρικών τειχών και την ανύψωση των αναχωμάτων για την προστασία από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, την ανάπτυξη ανθεκτικών στην ξηρασία καλλιεργειών, την επιλογή δασικών ειδών και δασοκομικών πρακτικών λιγότερο ευάλωτων στις καταιγίδες και τις πυρκαγιές, την εκπόνηση χωροταξικών σχεδίων και τη δημιουργία διαδρόμων για τη διευκόλυνση της μετανάστευσης των ειδών.

Η προσαρμογή μπορεί να περιλαμβάνει, τόσο εθνικές, όσο και περιφερειακές στρατηγικές, καθώς και πρακτικά μέτρα σε κοινοτικό επίπεδο ή από μεμονωμένα άτομα. Η προσαρμογή αφορά τόσο τα φυσικά, όσο και τα ανθρώπινα συστήματα. Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδύσεων καθόλη τη διάρκεια ζωής τους, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την αλλαγή του κλίματος, αναφέρεται συχνά ως «θωράκιση έναντι του κλίματος» (climate proofing).

Πηγή: Πράσινη Βίβλος για την προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος – επιλογές δράσης για την ΕΕ (COM 2007/354)

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγγυημένων

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Έκθεση για τον ρόλο των δασών ως μέσων δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα (ECCP-Working Group on Forest Sinks 2003), τα μέτρα προσαρμογής της διαχείρισης των δασών μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα, δεδομένου ότι μπορούν να εφαρμοσθούν σε πολύ μεγαλύτερες εκτάσεις από αυτές που μπορούν να εφαρμοσθούν τα μέτρα αύξησης της δάσωσης και μείωσης της αποδάσωσης. Η δε Διακυβερνητική Διάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) εκτιμά ότι τα μέτρα προσαρμογής της δασικής διαχείρισης μπορεί να αυξήσουν έως και 20% την απορρόφηση διοξειδίου του άνθρακα.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Πράσινη Βίβλο για την προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος-επιλογές δράσης για την ΕΕ (COM 2007/354) με την αλλαγή

του κλίματος, αναφέρεται ότι η δασοκομία στην ΕΕ θα αποκτήσει μεγαλύτερη σπουδαιότητα ως προμηθευτής υπηρεσιών. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση αυτή, αναμένεται η δασοκομική διαχείριση να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο όσον αφορά, μεταξύ άλλων, στην ορθολογική χρήση του νερού στις ξηρές περιοχές, την προστασία των υδατορρευμάτων από την υπέρμετρη εισροή θρεπτικών υλών, τη βελτίωση της διαχείρισης των πλημμύρων.

Για τους λόγους αυτούς, στην Πράσινη Βίβλο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την προώθηση μεθόδων διαχείρισης των δασών που θα αυξάνουν την ανθεκτικότητα των δασών και την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης των εδαφών που συμβάλλουν στη διατήρηση του άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα.

Τα ειδικότερα μέτρα για την προσαρμογή της δασικής διαχείρισης που παρουσιάζονται στην Έκθεση για τον ρόλο των δασών ως μέσων δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα είναι τα ακόλουθα:

A. Μέτρα διατήρησης

- Προστασία των δασών και των δασικών εδαφών
- Προστασία από τις δασικές πυρκαγιές
- Προστασία της υγείας των δασών (υλωρικά μέτρα)
- Αποκατάσταση υδροχαρών δασών

- Διατήρηση του ξύλου σε αποσύνθεση
- Βελτίωση των μεθόδων συγκομιδής

B. Μέτρα βελτίωσης των ικανοτήτων μετριασμού των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή

- Επιτάχυνση της αναγέννησης
- Επιλογή ειδών που θα μπορούν να αντέξουν τις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες και προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες
- Έλεγχος της πυκνότητας κορμών και της κυκλικής επιφάνειας
- Αύξηση της διαθεσιμότητας θρεπτικών στοιχείων
- Έλεγχος της υπεδάφιας στάθμης του νερού
- Αύξηση περίτροπου χρόνου
- Αλλαγή της διαχειριστικής μορφής

Στην Ελλάδα, λόγω της εφαρμογής της φυσικής δασοπονίας και της εφαρμογής της αειφορίας των καρπώσεων, οι προσαρμογές που θα χρειασθούν αφορούν κυρίως εξειδίκευση κατά είδος και περιοχή. Ειδικότερα:

A. Μέτρα διατήρησης

- Προστασία των δασών και των δασικών εδαφών. Τόσο η νομοθεσία, όσο και οι δασοκομικές πρακτικές που εφαρμόζονται, αποσκοπούν στην προστασία των δασών και του δασικού εδάφους. Εξαίρεση αποτελούν οι συνεχιζόμενες αποψιλωτικές υλοτομίες στα δρυοδάση. Επίσης, η προστασία των δασών και των δασικών εδαφών αναμένεται να προωθηθεί με την ορθολογική διαχείριση της κτηνοτροφίας.
- Προστασία από τις δασικές πυρκαγιές. Αποτελούν μεγάλο κίνδυνο, και αναμένεται να αποτελέσουν μεγαλύτερο, ιδίως λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η Ελλάδα εφαρμόζει πολιτική πλήρους καταστολής των δασικών πυρκαγιών.
- Προστασία της υγείας των δασών (υλωρικά μέτρα). Η υγεία των δασών απασχολεί τόσο τους επιστήμονες, όσο και τους εργαζόμενους στο δάσος, και υπάρχει συνεχής

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμίων

προσπάθεια γρήγορου εντοπισμού των προσβολών σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα Ινστιτούτα του ΕΘΙΑΓΕ. Εξάλλου, η ασκούμενη φυσική δασοπονία εξασφαλίζει ισχυρό πλέγμα οικολογικών σχέσεων που θωρακίζουν το δάσος από προσβολές, καθώς δεν διαταράσσει τη δομή του δάσους, το έδαφος και τη σύνθεση της βλάστησης.

- Αποκατάσταση υδροχαρών δασών. Τα υδροχαρή δάση στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν έντονες πιέσεις, ιδιαιτέρως αυτά που βρίσκονται εκατέρωθεν της κοίτης ποταμών και ρεμάτων. Η αποκατάσταση παλαιών δασών είναι δαπανηρή, καθώς οι περισσότερες κατάλληλες εκτάσεις καταλαμβάνονται ήδη από γεωργικές καλλιέργειες. Μόνο σε προστατευόμενες περιοχές γίνονται αξιόλογες προσπάθειες (π.χ. Δέλτα Νέστου, Ροδιά Αμβρακικού). Ελάχιστα εξ αυτών υφίστανται διαχείριση για παραγωγή ξυλείας.
- Διατήρηση του ξύλου σε αποσύνθεση. Η κυρίαρχη πρακτική των επιλεκτικών υλοτομιών επιτρέπει την διατήρηση ξύλου σε αποσύνθεση. Ωστόσο, το νεαρό των περισσότερων ελληνικών δασών, σε συνδυασμό με τη σχεδόν πλήρη απομάκρυνση γηραιών και κακόμορφων δέντρων κατά τους καλλιεργητικούς χειρισμούς, δεν επιτρέπουν τη διαμόρφωση πλήρους εικόνας για την ποσότητα ξύλου σε αποσύνθεση που μπορεί να διατηρηθεί στα ελληνικά δάση. Εκτός αυτών, θα πρέπει, επίσης, να συνεκτιμηθεί ότι η νεκρή ξυλώδης μάζα αποτελεί ιδανική καύσιμη ύλη και, επομένως, η ποσότητα που διατηρείται στο δάσος πρέπει να μην αυξάνει υπέρμετρα τους κινδύνους δασικών πυρκαγιών.
- Βελτίωση των μεθόδων συγκομιδής. Στην Ελλάδα, λόγω του έντονου ανάγλυφου και των σχετικά χαμηλών προσόδων από τις δασοκομικές εργασίες, χρησιμοποιούνται ακόμη ζώα έλξης (μουλάρια) για τη σύρση και τη μεταφορά ξυλείας. Η χρήση ελκυστήρων και άλλων ντιζελοκίνητων οχημάτων περιορίζεται στις εργασίες στον δασό-

δρομο και στις κορμοπλατείες. Έντονη εκμηχάνιση υπάρχει στη συγκομιδή καυσόξυλων στις αποψιλωτικές υλοτομίες. Το ανάγλυφο, αλλά και οι θεσμοθετημένες δασοκομικές πρακτικές, επιβάλλουν να αφήνονται τα υπολείμματα των υλοτομιών. Αύξηση της χρήσης μουλαριών θα ήταν ιδιαίτερα επιθυμητή, καθώς τα ζώα προκαλούν τόση διαταραχή στο έδαφος, όση χρειάζεται για τη διευκόλυνση της φυσικής αναγέννησης, δεν καταναλώνουν ορυκτά καύσιμα και διατηρούν περισσότερες θέσεις εργασίας.

Β. Μέτρα βελτίωσης των ικανοτήτων μετριασμού των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή

- Επιτάχυνση της αναγέννησης. Στην Ελλάδα, δεν αντιμετωπίζουμε προβλήματα στην αναγέννηση των δασών, με εξαίρεση τα υποβαθμισμένα δάση, όπως για παράδειγμα της δρυός.
- Επιλογή ειδών που θα μπορούν να αντέξουν τις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες και προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες. Το μέτρο αυτό αφορά στις αναδασώσεις, όπου χρησιμοποιείται πάντα φυτευτικό υλικό από σπόρους ή μοσχεύματα της ίδιας προέλευσης. Δεδομένου ότι αναμένεται αύξηση των πυρκαγιών σε δάση ειδών που

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμίων

Δάσος Αγίας Τριάδας, Καλλιπεύκη, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Μαρία Κατσακιώρη

δεν είναι προσαρμοσμένα στις επικόρυφες πυρκαγιές είναι σκόπιμο να βελτιωθούν οι δυνατότητες συλλογής και διατήρησης αναπαραγωγικού υλικού από κάθε δάσος, ώστε να είναι δυνατή η χρήση τοπικών προελεύσεων όταν επιβάλλεται η διενέργεια αναδασώσεων. Σχετικές προσπάθειες καταβάλλονται ήδη από τις τοπικές Δασικές Υπηρεσίες και τη Διεύθυνση Αναδασώσεων και Ορεινής Υδρονομίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

- Έλεγχος της πυκνότητας κορυμών και της κυκλικής επιφάνειας. Η διαχείριση των δασών στην Ελλάδα διατηρεί τα δυο αυτά μεγέθη σε επίπεδα κατάλληλα για την επίτευξη κυρίως οικονομικών σκοπών. Οι σκοποί αυτοί δεν αντιτίθενται στην προσπάθεια αύξησης της βιομάζας που πρέπει να προσαρμοσθούν κατά είδος.
- Αύξηση της διαθεσιμότητας θρεπτικών στοιχείων. Εφόσον υπάρχει επάρκεια νερού και φωτός, μπορεί να επιταχύνει την αύξηση των δέντρων. Γενικά η ασκούμενη φυσική δασοπονία βελτιστοποιεί τους κύκλους των θρεπτικών στοιχείων.
- Έλεγχος της υπεδάφιας στάθμης του νερού. Η υπεδάφια στάθμη του νερού σε ελάχιστες περιπτώσεις αποτελεί περιοριστικό παράγοντα στην Ελλάδα, με εξαίρεση ορισμένες παράκτιες περιοχές.
- Αύξηση περιόδου χρόνου. Είναι εφικτή στα δάση των κωνοφόρων, της καστανιάς και της δρυός, αλλά δύσκολη στην οξιά η οποία χάνει την οικονομική της αξία λόγω κόκκινου εγκάρδιου. Μεγάλη μεταβολή αναμένεται να προκύψει από την επιμήκυνση του περιόδου χρόνου στα πρεμνοφυή δάση δρυός.
- Αλλαγή της διαχειριστικής μορφής. Η αναγωγή των πρεμνοφυών δασών σε σπερμοφυή αποτελεί σταθερό σκοπό της ελληνικής δασοπονίας και η δομή των δασών που φαίνεται ως η καταλληλότερη για τις υφιστάμενες και τις μελλοντικές κλιματικές συνθήκες είναι η υποκηπευτή.

Υπάρχει, ωστόσο, η τάση να ευνοούνται τα είδη με μεγάλη οικονομική αξία. Η επέκταση των δασών με σπερμοφυή διαχειριστική μορφή και υποκηπευτή δομή θα συνέβαλλε αποφασιστικά στην αύξηση της αντοχής των δασών στις πιέσεις που θα ασκηθούν από τις κλιματικές αλλαγές και στις δευτερογενείς διαταραχές.

Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή καθώς, όπως αναφέρει η Πράσινη Βίβλος, η νότια Ευρώπη και το σύνολο της λεκάνης της Μεσογείου εντάσσονται στις πλέον ευάλωτες περιοχές της Ευρώπης λόγω, αφενός, της υψηλής αύξησης των θερμοκρασιών και αφετέρου, της μείωσης των βροχοπτώσεων σε περιοχές στις οποίες ήδη παρατηρείται λειψυδρία. Είναι, συνεπώς, σκόπιμο να εξετασθούν οι δυνατότητες προσαρμογής της δασικής διαχείρισης. Είναι, επίσης, σκόπιμο οι όποιες προσπάθειες να συντονίζονται, στηρίζονται και να παρακολουθούνται σε εθνικό επίπεδο.

Ως κεντρική ιδέα μιας οδηγίας σε εθνικό επίπεδο θα μπορούσε να υιοθετηθεί η προσαρμογή της διαχείρισης των δασών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή ώστε να διατηρηθεί το σύνολο των λειτουργιών του δάσους με έμφαση στη βιοποικιλότητα και τους εδαφικούς πόρους.

Παράγοντες που θα μπορούσαν να εξετασθούν στο πλαίσιο προσαρμογής της δασικής διαχείρισης στην κλιματική αλλαγή είναι:

- Η δημιουργία προϋποθέσεων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στα δασικά οικοσυστήματα.
- Η αύξηση της δεσμευτικής ικανότητας των ελληνικών δασών.
- Η δημιουργία προϋποθέσεων για την ασφαλή μετανάστευση ορισμένων ευαίσθητων ειδών (π.χ. της ελάτης και της ερυθρελάτης) σε υψηλότερες ή βορειότερες θέσεις. Αύξηση της αποθήκευσης άνθρακα στο δασικό έδαφος.

Ορεινή Ροδόπη, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμον

- Η εξασφάλιση κατάλληλων προϋποθέσεων διαμονής των κατοίκων των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας και κοινωνικών υποδομών που θα υλοποιούνται ως αντιστάθμισμα των υπηρεσιών που προσφέρουν αυτοί στο κοινωνικό σύνολο.

Σε επίπεδο δασικής διαχείρισης, οι κυριότερες προσαρμογές που μπορούν να εξετασθούν είναι:

- Η αύξηση του περίτροπου χρόνου των υψηλών σπερμοφυών δασών των κωνοφόρων, της δρυός, της καστανιάς και όποιων πλατυφύλλων μπορούν να διατηρήσουν υγιή ξυλώδη όγκο σε ηλικίες μεγαλύτερες των 150 ετών.
- Η αναγωγή των πρεμνοφυών δασών.

Σε κάθε περίπτωση, εργαλεία απαραίτητα για την εφαρμογή στην πράξη είναι: α) η κατάρτιση των στελεχών των δασικών υπηρεσιών αφενός στην παρατήρηση φαινομένων-πιθανών ενδείξεων αντίδρασης των ειδών ή του δάσους στις μεταβολές και αφετέρου στην προσαρμογή της δασικής διαχείρισης και β) η παρακολούθηση της κατάστασης των ελληνικών δασών.

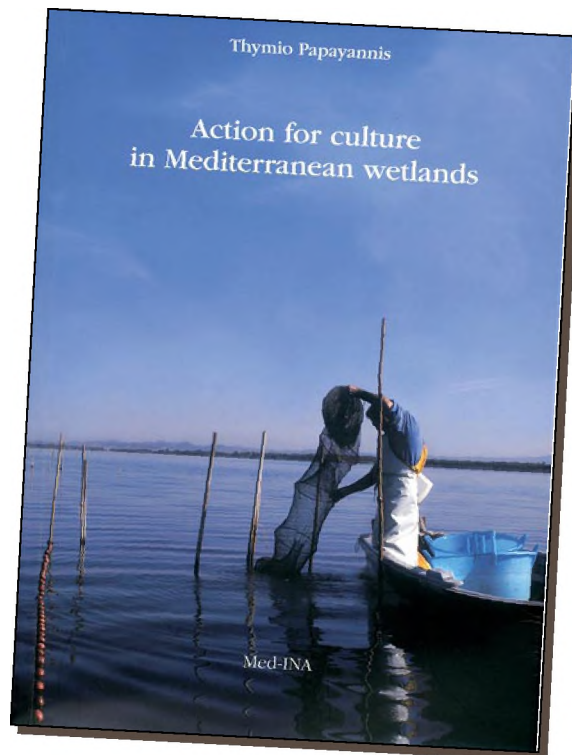
Τα μέτρα αυτά εκτιμάται ότι θα λειτουργήσουν σε δύο επίπεδα:

Βραχυπρόθεσμα θα βελτιώσουν την προστασία του δάσους από μεγάλες πυρκαγιές ή άλλες διαταραχές μεγάλης κλίμακας και μέσω των διαχειριστικών-δασοκομικών μέτρων.

Μεσο-μακροπρόθεσμα θα αυξήσουν τις δυνατότητες επιβίωσης του δάσους και θα δημιουργήσουν προϋποθέσεις (όπου είναι εφικτό) μετανάστευσης των ειδών, κάτι που κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό.

Πέτρος Κακούρος

Δράση για τον πολιτισμό σε υγροτόπους της Μεσογείου

Το βιβλίο του Θ. Παπαγιάννη «Δράση για τον πολιτισμό σε υγροτόπους της Μεσογείου» βασίζεται σε ανάλυση δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον πολιτισμό σε 21 επιλεγμένους υγροτόπους της Μεσογείου, υπό το πρίσμα της εργασίας της Σύμβασης Ραμσάρ σχετικά με τις πολιτιστικές αξίες των υγροτόπων και τα συναφή ψηφίσματα VIII. 19 και IX.21. Η έκδοση παρέχει μια σύγχρονη τεκμηρίωση χαρακτηριστικών, εν εξελίξει πολιτιστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες συνδέονται με υγροτόπους της Μεσογείου, εξετάζοντας ταυτόχρονα τη σημασία τους για τη διαχείριση και την προστασία των ευαίσθητων αυτών οικοσυστημάτων. Βασικό συμπέρασμα από το επίπονο αυτό έργο είναι ότι η φύση και ο πολιτισμός είναι δύο αλληλοεξαρτώμενα στοιχεία και ως εκ τούτου «δεν μπορούμε να κατανοήσουμε και να διαχειριστούμε το φυσικό περιβάλλον, εάν δεν κατανοήσουμε τον ανθρώπινο πολιτισμό που το διαμόρφωσε». Έτσι, οι αξίες που απορρέουν από τις πολιτιστικές δραστηριότητες είναι καθοριστικές για την ενίσχυση των δεσμών των ατόμων με τους υγροτόπους, δεσμών που αποτελούν προϋπόθεση για τη διατήρηση των υγροτόπων και για την αειφόρο χρήση των υγροτοπικών πόρων και υπηρεσιών.

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου αναδεικνύεται η σημασία των υδάτινων και υγροτοπικών τοπίων, ως ιδιαίτερων συστα-

Donana, Ισπανία

Άγιος Αχιλλεύς, Πρέσπες, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Έγχρωμον

Αρδευτικό δίκτυο στην Όαση Tamentit

τικών της μεγάλης ποικιλότητας των τοπίων της Μεσογείου. Όπως σημειώνεται στην έκδοση (σε ελεύθερη απόδοση), «*Το νερό έχει κίνηση, η οποία παρέχει στα υγροτοπικά τοπία έναν οπτικά δυναμικό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα αποτελεί παράγοντα μεταβολής του περιβάλλοντος τοπίου με τις πλημμύρες, τη διάβρωση του εδάφους, τη μετατόπιση της κοίτης των ποταμών.... Ταυτοχρόνως, οι υγρότοποι διαμορφώνονται από τον άνθρωπο, ο οποίος κατοικεί γύρω τους προσπαθώντας, επί αιώνες, να δαμάσει και να χρησιμοποιήσει το νερό.*». Οι γεωμορφολογικές και κλιματικές συνθήκες της Μεσογείου και η ποικιλία των ασκούμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων έχουν δημιουργήσει διαφορετικά μεταξύ τους υγροτοπικά τοπία: αγροτικά τοπία μεγάλης ομορφιάς, όπως αυτό στο δέλτα του ποταμού Neretva της Κροατίας τοπία που μαρτυρούν την αλληλεπίδραση ανθρώπου και φύσης, με πιο χαρακτηριστικό ίσως αυτό των Πρεσπών, όπου στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς μοιάζουν να συμφύονται αρμονικά με τα συστατικά του φυσικού περιβάλλοντος. αλλά, και πολιτιστικά τοπία δημιουργημένα από την ανθρώπινη παρέμβαση ανά τους αιώνες, όπως την μαρτυρούν οι οάσεις Tamentit και Sid Ahmed Timmi στην Αλγερία.

Αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά μνημεία σε υγροτοπικές περιοχές αποτελούν το θέμα του δεύτερου κεφαλαίου. Όχι τυχαία, καθώς η εγγύτητα των ανθρώπων με τους υγροτόπους και το νερό μαρτυράται από πλήθος αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών κτισμάτων που περιβάλλουν τους περισσότερους μεσογειακούς υγροτόπους. Η σύνδεση δεν έχει μόνο επιστημονικό ενδιαφέρον. Ούτε απλώς επιχειρείται να αναδειχθούν οι υγρότοποι ως τουριστικός προορισμός χάρις στον συνδυασμό φυσικής ομορφιάς και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Πρωτίστως, ενδιαφέρει η επανασύνδεση των ανθρώπων με τους υγροτόπους που τους περιβάλλουν, η αναγέννηση της περηφάνιας για αυτούς και η ενδυνάμωση του αιτήματος για τη διατήρησή τους. Περιγραφές αξιόλογων τοπίων συνδυάζονται με την επισήμανση της ανάγκης για αποκατάσταση και διατήρηση των αρχαιολογικών και ιστορικών γνωρισμάτων τους.

Οι παραδοσιακές πρακτικές στη χρήση των φυσικών πόρων γενούν τις σπουδαιότερες πολιτιστικές αξίες των υγροτόπων. Οι πρακτικές αυτές διαμόρφωσαν τα τοπία, καταγράφηκαν σε κτίσματα και κατασκευές, δημιούργησαν εργαλεία, ενέπνευσαν μύθους, θρύλους, τραγούδια, έργα τέχνης. Ακόμη και σήμερα, ψυχαγωγούν και εκπαιδεύουν τους επισκέπτες τους, όσο τουλάχιστον επιτρέπουν η εκβιομηχάνιση και η αστικοποίηση και οι παρελκυσμένη περιθωριοποίηση ή και εγκατάλειψη αυτών των πρακτικών. Βεβαίως, μένει να δειχθεί εάν οι νέες πρακτικές που αντικαθιστούν τις παραδοσιακές θα διαμορφώσουν και νέες πολιτιστικές αξίες.

Στο τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου, καταγράφονται στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς που σχετίζονται με παραδοσιακές χρήσεις σε μεσογειακούς υγροτόπους, με την αγωνία να διασωθούν τουλάχιστον στη μνήμη μας. Η εκτροπή κοπαδιών και η διαχείριση υγρολίβαδων με τη χρήση βουβαλίων στις Πρέσπες, η διαχείριση καλαμώνων στην περιοχή Burullus της Αιγύπτου, πρακτικές και εργαλεία ψαρέματος σε όλη τη Μεσόγειο, συστήματα άρδευσης, παραδοσιακά υγροτοπικά προϊόντα αλλά και συνταγές μαγειρικής, κυνήγι, καλλιέργεια ορυζώνων, αλυκές και παραγωγή χειροτεχνημάτων περιγράφονται, δίνοντας την ευκαιρία να συζητηθούν καλές και κακές πρακτικές, αλλά και να αναδειχθεί η ανάγκη να διδαχθούμε από το παρελθόν και να άρουμε τις πιέσεις από τις ασύνετες χρήσεις.

Δεν έχουν όλες οι πολιτιστικές αξίες υλική υπόσταση, επισημαίνεται στο τέταρτο κεφάλαιο του βιβλίου. Θρησκευτικές ή ευρύτερα πνευματικές εκδηλώσεις συνδέουν τους ανθρώπους, κατοίκους και επισκέπτες, με τους υγροτόπους. Παραδειγματικά περιγράφονται το «άνοιγμα της λιμνοθάλασσας» στο Santo Andre της Πορτογαλίας, η ευλογία των νερών για ψάρεμα στο El Cristo de la Salud της Ισπανίας, το προσκύνημα της Παναγίας στο Πάρκο Donana της Ανδαλουσίας, το καρναβάλι στη Narta της Αλβανίας, αλλά και εκδηλώσεις αθλητικού και πολιτιστικού χαρακτήρα στον ποταμό Neretva της Κροατίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα παραδείγ-

ματα οικοτουριστικής ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών αξιών των υδροτόπων, όπως αυτό στα σπήλαια Skocjan στη Σλοβενία, που αποτελούν το πρώτο υπόγειο σύστημα που αναγνωρίστηκε διεθνώς ως υδροτόπος.

Την ανάλυση ακολουθεί η σύνθεση. Ο συγγραφέας εισηγείται την ολοκληρωμένη προσέγγιση των στοιχείων της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στους μεσογειακούς υδροτόπους. Το πέμπτο κεφάλαιο του βιβλίου πραγματεύεται τέσσερις χαρακτηριστικές περιπτώσεις:

- Το Butrint, στην Αλβανία, όπου έχει επιχειρηθεί, σε βάθος χρόνου, η ενσωμάτωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων στις δράσεις διατήρησης της φύσης.
- Η Donana, στην Ισπανία, μεγάλος μεσογειακός υδροτόπος, οι πολιτιστικές αξίες του οποίου τυγχάνουν ευρείας αναγνώρισης.
- Οι Πρέσπες, ένα πείραμα διασυνοριακής συνεργασίας που διεξάγεται παράλληλα με τη δημιουργία του Κέντρου για τη Φύση και τον Άνθρωπο, το οποίο αποσκοπεί στην ολοκληρωμένη προσέγγιση των πολιτιστικών και φυσικών αξιών του υδροτόπου.
- Οι οάσεις Tamenit και Sid Ahmed Timmi, στην Αλγερία, όπου συντρέχει απόλυτη ανάγκη να συνδυαστούν οι προσπάθειες διατήρησης και συνετής χρήσης των στοιχείων τόσο της φυσικής, όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Απόσπασμα του βιβλίου, το έκτο κεφάλαιο με τον εύλωτο τίτλο «Κύρια μαθήματα που αποκομίσουμε». Μερικά από αυτά σε τίτλους: Ο πολιτισμός είναι ζώσα πραγματικότητα στους υδροτόπους. Οι πολιτιστικές αξίες των υδροτόπων απειλούνται. Η διατήρηση της γνώσης. Η χρήση των αξιών των υδροτόπων. Το κεφάλαιο περιέχει γενικές διαπιστώσεις αλλά και ειδικές κατευθύνσεις για να ενσωματωθεί η διατήρηση των πολιτιστικών αξιών στη διαχείριση των υδροτόπων. Σε αυτό το πλαίσιο, στο έβδομο κεφάλαιο του βιβλίου, τίθεται σε συζήτηση η ανάγκη ανάπτυξης κατάλληλων μεθόδων και εργαλείων και παρέχονται κατευθύνσεις ως συμβολή στον διάλογο που είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί.

Η έκδοση παρουσιάζει ευλόγως μεγάλο ενδιαφέρον για όσους ασχολούνται με τον πολιτισμό και τη φύση, κυρίως διότι αποφεύγει την κοινοτοπία ή τη θεωρητικολογία, εισφέροντας πολύτιμες πληροφορίες και εμπεριστατωμένες κρίσεις. Ταυτοχρόνως, αποπνέει αγάπη για τον υδροτοπικό πλούτο της Μεσογείου και έγνοια για τη διατήρησή του. Με αυτό τον τρόπο αφορά και αγγίζει κάθε ευαισθητοποιημένο πολίτη.

Διατίθεται, στην αγγλική και γαλλική, από τον οργανισμό Med-INA (Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο) στη διεύθυνση secretariat@med-ina.org

Ευτυχία Αλεξανδρίδου

Η κατάσταση του Κόσμου 2008:

καινοτομίες για μια πράσινη οικονομία

«Η κατάσταση του Κόσμου 2008: καινοτομίες για μία πράσινη οικονομία», ασχολείται με τις καινοτομίες που αναπτύσσονται σε ολόκληρη τη Γη με στόχο τη μετάβαση της ανθρωπότητας σε ένα μοντέλο αειφόρου οικονομίας. Οι συγγραφείς της έκδοσης αναλύουν πώς η κλιματική αλλαγή και η διεθνής εντεινόμενη οικολογική κρίση ωθούν σε υποχρεωτικό ανασχεδιασμό τις οικονομικές δραστηριότητες προς την κατεύθυνση της αειφορίας, με κύριο γνώρισμα την εισαγωγή νέων φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών, καθώς και πώς η εξέλιξη αυτή διαμορφώνει νέες πραγματικότητες, όχι μόνο για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα των πόρων, αλλά και για τις σύγχρονες κοινωνίες, μέσα από τις διαφοροποιήσεις που οι οικονομικές αλλαγές φέρνουν ως προς τον τρόπο ζωής και τα μοντέλα διαβίωσης.

Οι μελετητές του Ινστιτούτου Worldwatch, το οποίο εκδίδει τις ετήσιες εκθέσεις της «Κατάστασης του Κόσμου», ανελκινόμενοι από το 1984, έχοντας επιτύχει η συγκεκριμένη έκδοση να είναι η περισσότερο αναγνώσιμη στον χώρο της περιβαλλοντικής βιβλιοπαραγωγής διεθνώς, και με τη φετινή τους έκδοση, επιμένουν να θέτουν σε δημόσια συζήτηση τα μεγάλα και επείγοντα ζητήματα του Πλανήτη, υποστηρίζοντας ότι η ανθρωπότητα έχει ακόμη τον χρόνο να αλλάξει πορεία. Ταυτόχρονα το Ινστιτούτο καταθέτει βιώσιμες και ρεαλιστικές προτάσεις για πολιτικές σε μεγάλη και μικρή κλίμακα.

«Η ώρα για δράση είναι τώρα», τονίζουν οι καταξιωμένοι στη διεθνή επιστημονική κοινότητα συγγραφείς της έκδοσης και παρουσιάζουν τις τεκμηριωμένες επιστημονικά προτάσεις τους στο αναγνωστικό κοινό.

Για περισσότερες πληροφορίες: Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη, Αγίων Ασωμάτων 9, Θησείο, 105 53 Αθήνα, τηλ. 210 3316516, e-mail: evonymos@tee.gr, & ΔΗΩ, Οργανισμός Ελέγχου & Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων, Αριστοτέλους 38, 104 33 Αθήνα, Τηλ. 210 8224384, Fax 210 8218117, e-mail: info@dionet.gr.

Μαρία Κατσακιώρη

Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και διαχείριση των κινδύνων πλημμύρων

Η παγκόσμια θέρμανση είναι υπεύθυνη για την αστάθεια των εποχικών προτύπων και, πολύ περισσότερο, για την εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων. Καθώς οι εκτεταμένες πλημμύρες εκδηλώνονται ως ένα μεγάλο πρόβλημα στη σύγχρονη εποχή, η αξιολόγηση και η διαχείρισή τους αποτελεί μέρος της προσαρμογής της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Φωτ. Γ. Ιωαννίδης

Τον Οκτώβριο 2004, οι Υπουργοί Περιβάλλοντος των ευρωπαϊκών κρατών μελών συμφώνησαν ότι υπάρχει ανάγκη για αποτελεσματική ευρωπαϊκή συνεργασία αναφορικά με τη διαχείριση των πλημμύρων. Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2006 και δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τον Νοέμβριο του 2007. Τα κράτη μέλη οφείλουν να εναρμονίσουν την εν λόγω Οδηγία στην εθνική νομοθεσία τους εντός δύο ετών από τη θέσπισή της. Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ αφορά στα εσωτερικά ύδατα, καθώς και σε όλα τα παράκτια ύδατα, σε όλη την έκταση της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σκοπός της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ είναι η θέσπιση πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, με στόχο τη μείωση των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τις πλημμύρες. Στο

πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη οφείλουν να ετοιμάσουν: α) προκαταρκτική αξιολόγηση των κινδύνων πλημμύρας, β) χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και χάρτες κινδύνων πλημμύρας, και γ) σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας.

Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ προβλέπεται να εφαρμοσθεί σε συνεργασία με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ). Οι φάσεις εφαρμογής και οι μηχανισμοί αναφοράς της οφείλουν να συγχρονισθούν με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα και τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλάβουν τα σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας στα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών που προβλέπονται από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Αγγελική Καλλία - Αντωνίου
Διηγόρος

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 77

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Κωδικός εντύπου: 2661

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,

Τ.Θ. 60394 - Τηλ. 2310 473320 - Φαξ: 2310 471795

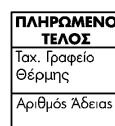
E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακώρη

Συντακτική Επιτροπή: Ευτυχία Αλεξανδρίδου, Αντώνης Αποστολάκης,
Π. Α. Γεράκης, Μαρία Κατσακώρη, Κατερίνα Μπόλη, Σπύρος Ντάφης,
Δημήτρης Παπαδήμος, Βασιλική Τσιαούση

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμων

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS
Ανατολή Καλεντζίδου, Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.

